

sitātei bijusi lielāka arī tādēļ, ka ziedot bijis birokrātiski vienkāršāk un to darījuši organizētāk.

Pēc pauzes, kurā raisījās spraigākas diskusijas par Gorbiņas kapulauku, uzstājās E. Evarts par mežsaimniecības lomu Otrā pasaules kara laikā, norādot, ka par šo tēmu materiāli ir ārkārtīgi izkaisīti, tomēr atrodami. M. Zvaigznes referāts par Latvijas arodbiedrībām 1940. gadā raisīja interesi ar to, ka arodbiedrības 1941. gadā tika aicinātas “būt gatavām visādām nejaušībām”. Referātā tika iezīmētas dažādas problēmas, kā biedru skaits un propagandas materiālu saturs. G. Sedova referēja par Rīgas diecēzi Ņ. Hrušova laikā, kura bija spiesta piedzīvot strauju baznīcēnu skaita kritumu, sevišķu latviešu draudzes daļa. Ā. Kolosova vēstīja par vēstures “balto” plankumu pārvarēšanu Trešās Atmodas laikā – 1988. gadā. Viņa iezīmēja M. Vulfsona lomu Atmodas laikā, kā arī ieskicēja izmaiņas vairāku zinātnieku nostājā. Par atsevišķām tēmām diskusija raisījās arī pēc konferences. Cerībā, ka interesenti tiks iepazīstināti ar papildinātajiem referātiem rakstu krājumā, var novēlēt konferences organizētājiem turpmāk kuplāku klausītāju skaitu no studentu puses.

Edvīns Evarts

KONFERENCE “CASTELLA MARIS BALTICI XII” POLIJĀ

Šopavasār piecas dienas no 26. līdz 30. maijam Polijā notika kārtējā Baltijas jūras piekrastes zemju viduslaiku piļu pētnieku konference no cikla “Castella Maris Baltici”. Tā bija jau 12. tikšanās reize, un to rikoja Lodzas Universitātes Arheoloģijas institūts un Vēsturiskās arheoloģijas katedra. Galvenais organizētājs un ekskursiju vadītājs bija docents Aleksandrs Andžejevskis (*Andrzejewski*). Šoreiz konferencē piedalījās apmēram 40 dalībnieku no astoņām valstīm – Vācijas, Dānijas, Zviedrijas, Somijas, Krievijas, Igaunijas, Latvijas, kā arī no pašas Polijas. Starp tiem bija arheologi, arhitektūras pētnieki, restauratori, mākslas vēsturnieki, viduslaiku vēsturnieki, muzeju darbinieki un universitāšu pasniedzēji. Pateicoties Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstam, Latviju konferencē pārstāvēja arhitektūras pētnieks

Ilmārs Dirveiks, kā arī šīs informācijas autore no LU Latvijas vēstures institūta.

Konferences “Castella Maris Baltici XII” tēma bija “Viduslaiku pils kā rezidence”. Ar jēdzienu “rezidence” saprot gan valdnieka dzīvesvietu, gan noteikta apgabala pārvaldes centru. Tā kā viduslaikos saziņas grūtību dēļ valdnieka vara balstījās uz personīgo klātbūtni, tad katram laicīgās vai garīgās varas pārstāvim bija daudzas pils, kas atradās dažādās valsts vietās. Par rezidencēm parasti uzskata tās, kuras valdnieks apmeklēja visbiežāk, apdzīvoja visvairāk un kurās pieņēma lielāko daļu svarīgu lēmumu. Konferencē viduslaiku rezidenču tēmu atspoguļoja 17 referāti un seši posterī jeb stenda referāti.

Ievadreferātā poļu mākslas vēsturnieks Kazimežs Pospešnijs (*Pospieszny*) pievērsās dažādu Eiropas valdnieku celtnēm kopīgām un atšķirīgām arhitektūras iezīmēm. Par piļu arhitektūru tika nolasīti vēl vairāki referāti. Gdaņskas Universitātes profesors Kristofers Hermans (*Herrmann*) sniedza jaunu skatījumu uz Vācu ordeņa lielmeistra Marienburgas pils telpu funkcionālo izkārtojumu. Krievu restauratori Ilja Antipovs un Dmitrijs Jakovļevs uzskatāmi atklāja vēlās gotikas formās celtās Novgorodas Šķautņu palātas atjaunošanu, demonstrējot ne tikai fotogrāfijas, bet arī telpu digitālas rekonstrukcijas modeļus. Latviešu arhitekts Ilmārs Dirveiks iepazīstināja ar Rīgas pili, kurā restaurācijas darbu laikā veicis būvuzpēti. Savdabīgs bija poļu vēsturnieka Jana Salma (*Salm*) referāts, kurā viņš parādīja 20. gadsimta gaitā Polijas rietumdaļā celtas ēkas, kurās izmantota viduslaiku pilīm līdzīga uzbūve un arhitektūras detaļas. Pēc referenta domām, tā ir arhitektu pakļaušanās bagātu pasūtītāju tieksmei pēc reprezentatīvas arhitektūras, nespējot atrast līdzīgus izteiksmes līdzekļus mūsdienu formās.

Otra referātu grupa bija veltīta arheoloģisko pētījumu rezultātiem. Vairāki autori deva apkopojosu pārskatu par plašāku reģionu, savukārt citi pievērsās viena pieminekļa izpētē iegūtajām atziņām. Getingenes Universitātes profesors Felikss Birmans (*Biermann*) referēja par izrakumu rezultātiem agro viduslaiku dižciltīgo nelielajās dzīvesvietās jeb motēs Brandenburgas zemē, bet vācu arheoloģe Otilija Blūma aplūkoja vairākas 8./9.–15. gadsimtā pastāvējušās pils Magdeburgas apkārtnē. Tā kā konferences organizatori bija poļu arheologi, tad tieši viņi visvairāk pievērsās izrakumiem pilsdrupās. Arturs Boguševičs (*Boguszewicz*) aplūkoja vairākas pils – arheoloģiski pētītās viduslaiku augstmaņu

dzīvesvietas Silēzijā. Profesors Lešeks Kajzers (*Kajzer*) un Aleksandrs Andžejevskis iepazīstināja ar Besekeri (*Besiekeri*) pilsdrupu izpēti, kur iegūtais bagātīgais senlietu materiāls būtiski papildina no rakstītajiem avotiem zināmo informāciju par šo pili kā nozīmīgu augstmaņu dzīvesvietu vēlajos viduslaikos. Anna Marciņaka-Kajzere (*Marciniak-Kajzer*) stāstīja par Nažimas (*Narzym*) pils arheoloģisko izpēti. Jāatzīst, ka no visiem konferences dalībniekiem tieši poļu arheologi pašlaik visaktīvāk veic pilsdrupu izrakumus. Toties citu valstu delegāti atzina, ka līdz ar ekonomisko krīzi plaša arheoloģiskā izpēte viduslaiku pilis ir retums.

Trešās grupas referāti bija veltīti citu avotu sniegtās informācijas apkopojumam. Jāatzīst, ka par tām pilīm, kur no arhitektūras saglabājušās tikai drupas, kas rakstītajos avotos minētas maz un kur izrakumi veikti nelielā apjomā, priekšstatu var gūt tikai tad, ja apkopo visu avotu sniegtās ziņas. Pie šādiem referātiem jāpieskaita igauņu arheologa Villu Kadakasa (*Kadakas*) apskats par Porkuni pili – vienu no Tallinas bīskapa rezidencēm, kā arī latviešu pētnieces Ieva Oses apkopotā informācija par Rīgas arhibīskapa rezidencēm 16. gadsimta pirmajā pusē. Pārsvārā uz rakstītajiem vēstures avotiem bija balstīti dāņu vēsturnieces Heidi Marias Melleres-Nīlsenas (*Moeller-Nielsen*) referāts par Kopenhāgenas pili kā galveno dāņu karaļa rezidenci un somu vēsturnieces Tūlas Hokmanes (*Hockman*) referāts par Hēmes pili 15. gadsimta beigās un 16. gadsimta sākumā, kad tā bija sievietes – reģentes Ingeborgas Okesdoteras Totas (*Åkesdotter Tott*) rezidence.

Vēl vairākus referātus nolasīja, kā arī posterus demonstrēja jaunie pētnieki, kas pievērsās dažādām ar viduslaiku pilīm saistītām tēmām, piemēram, arheoloģiskajiem atklājumiem par Kuresāres pils ārējiem nocietinājumiem, Somijā Hēmes pili atrastajām monētām, Olavilinas pils virtuves novietojumam, Somijas pilis atrasto dzīvnieku kaulu izpētei u. c.

Konferences “Castella Maris Baltici XII” referātus papildināja divas ekskursiju dienas, kad poļu kolēģi iepazīstināja ar daudziem izciliem arhitektūras pieminekļiem. Apskatītas tika gan pilis – muzeji (*Oprów, Pabianice, Piotrków Tribunaliski* u.c.), gan varenas pilsdrupas (*Besiekiery, Bobrowniki, Raciążek* u.c.), iepazīstot to saglabāšanas metodes un problēmas, kā arī savstarpējās sarunās uzzinot jaunākos atklājumus piļu izpētē un muzeju attīstībā.

Tā kā konferenču cikls “Castella Maris Baltici” tiek organizēts jau kopš 1991. gada, delegātu vidū iezīmējās paaudžu nomaiņa. Pagājušā gadā mūžībā aizgāja “Castella Maris Baltici” apvienības dibinātājs un pirmās konferences organizētājs somu piļu pētnieks Dr. Knuts Drāke (1927–2013), kas vienmēr aktīvi piedalījās visu organizatorisko jautājumu risināšanā. Pirms nepilniem diviem gadiem no dzīves šķīrās arī ievērojamais čehu piļu pētnieks prof. Tomašs Durdīks (1951–2012), kas visas konferences bagātināja ar saturīgiem referātiem un uzturēja saikni starp Baltijas, Skandināvijas un Viduseiropas kastelologiem. Bez tam šī gada konferencē dažādu apstākļu dēļ nebija ieradušies vairāki pastāvīgi dalībnieki no vecākās paaudzes. Toties pirmo vai otro reizi piedalījās gandrīz desmit nesen maģistrantūru vai doktorantūru beiguši jaunieši. Konferenču cikls “Castella Maris Baltici” ir atvērts pārmaiņām, un arī Latvijas jaunie pētnieki, kas interesējas par viduslaiku pilīm, ir laipni lūgti piedalīties nākamajā tikšanās reizē Dānijā.

Ieva Ose